

Sammanställning enkät till valda nämndemän

Långsiktiga nämndemannauppdraget 2016-2019

Innehåll

- Fakta om enkäten
- Sammanställning av svar
- Slutsatser

Fakta om enkäten

Enkäten riktade sig till de nämndemän som valts att tjänstgöra under mandatperioden 2020-2023. Den skickades till 7 205 nämndemän.

Syftet med dessa enkätfrågor var att utvärdera nämndemannakårens sammansättning efter valet 2019 med tyngdpunkt på ålder och rekrytering utanför partipolitiska kretsarna.

Syftet var också att utvärdera Domstolsverkets kommunikation riktad till målgruppen inför nämndemannavalet, främst hur de fick information om uppdraget som nämndeman.

Kommunikationsinsatserna har bestått av annonsering i sociala medier, information på webbplatsen bli nämndeman.se samt digital spotannonsering i lokal- och landsortspress.

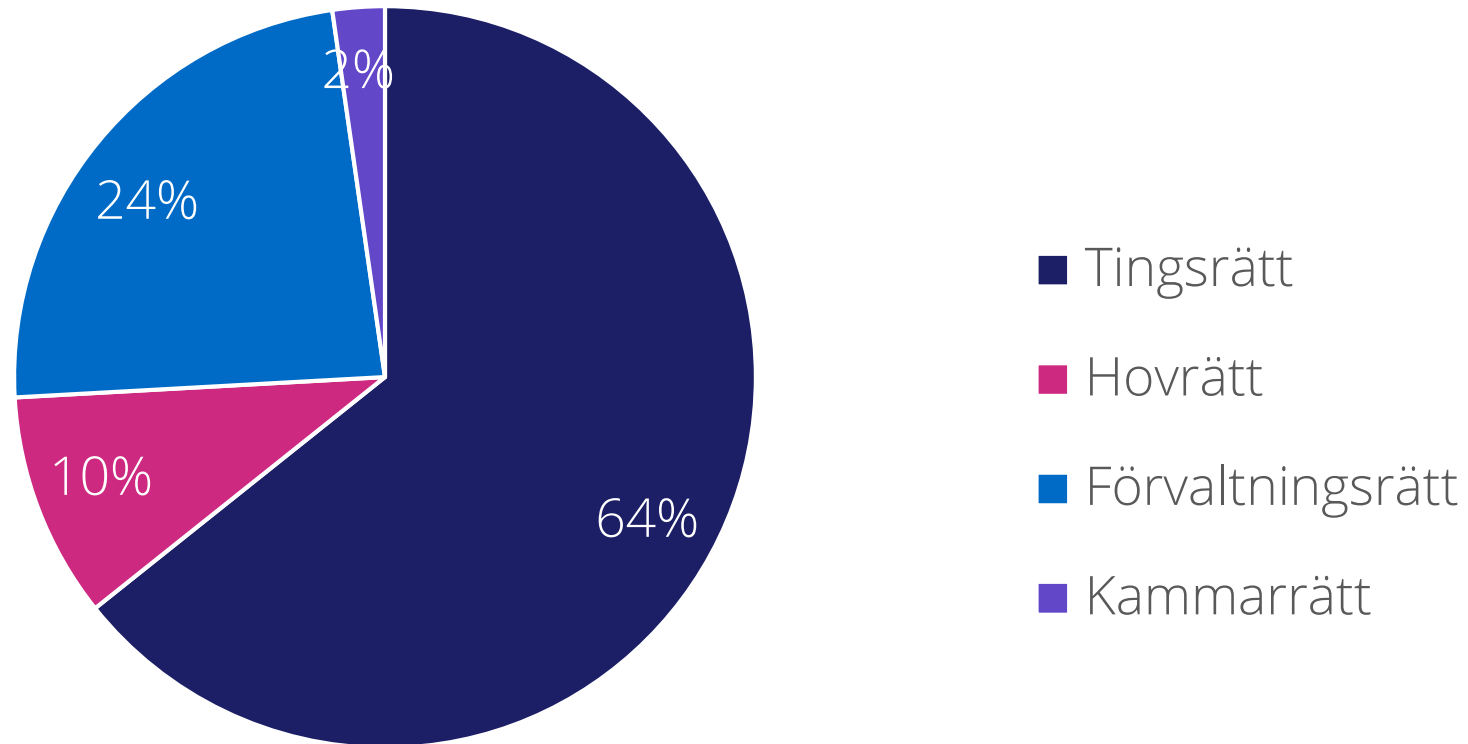
Domstolsverket mejlade ut enkäten 200113. Sista svarsdag var 200127. En påminnelse gick ut 200122.

5 499 respondenter har fullföljt enkäten.

Svarsfrekvensen är 76 %.

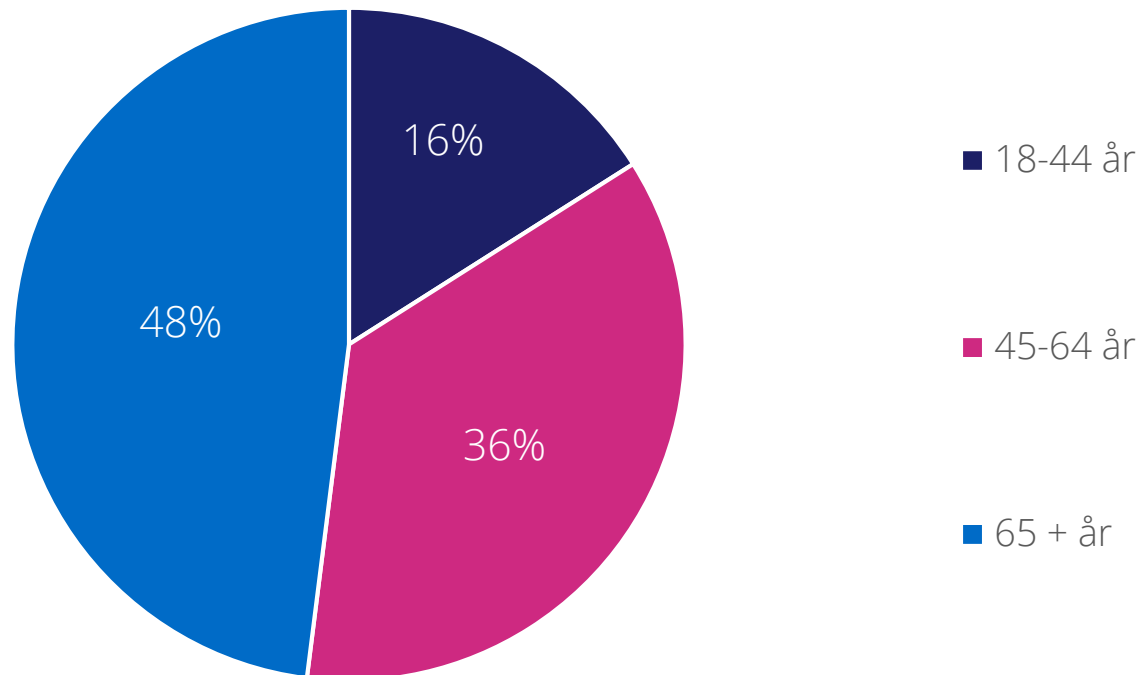
Sammanställning och analys är gjord av Domstolsverket.

Var tjänstgör du som nämndeman?

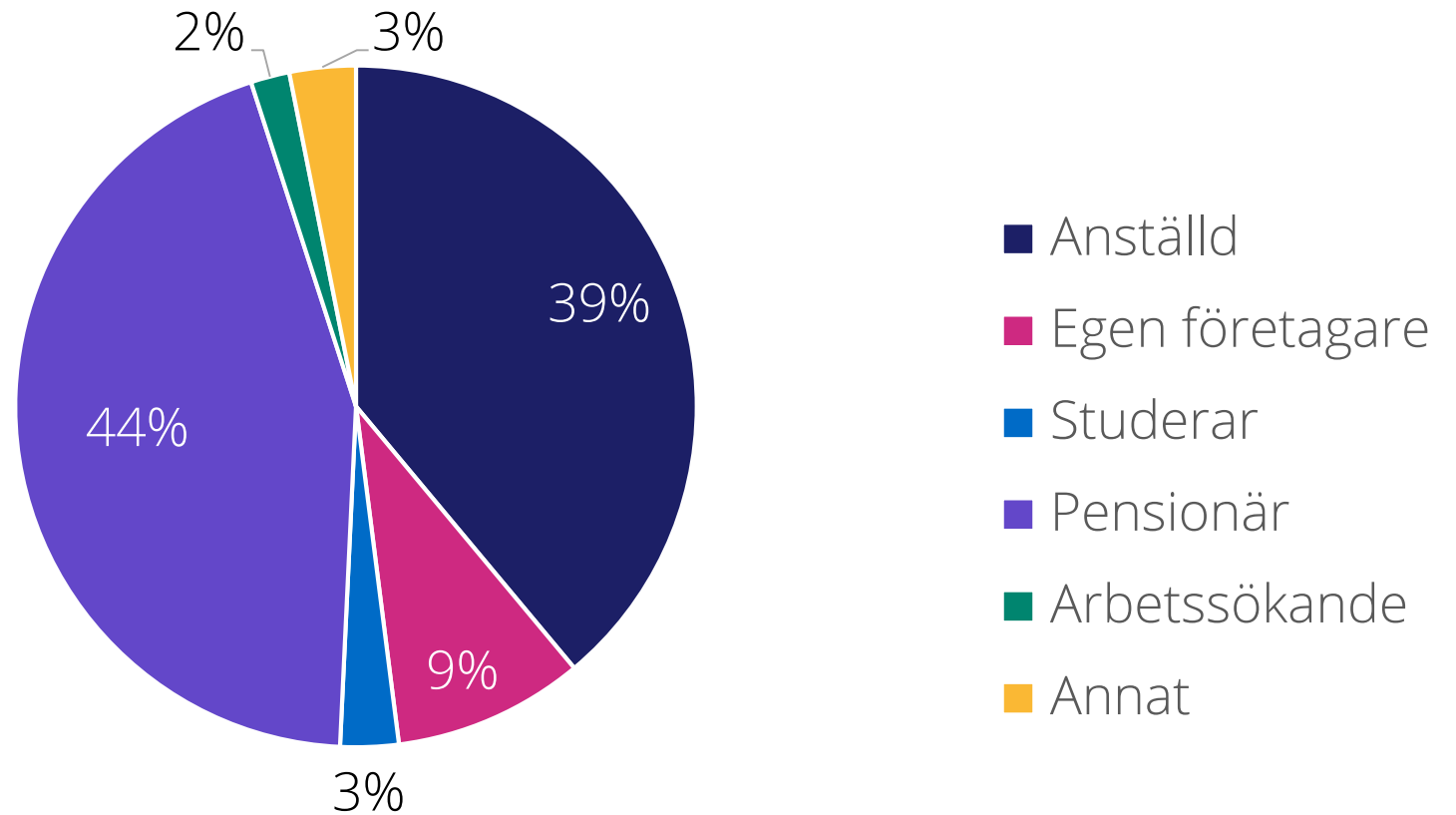
Kommentar: Antal respondenter 5538.

Vilken åldersgrupp tillhör du?

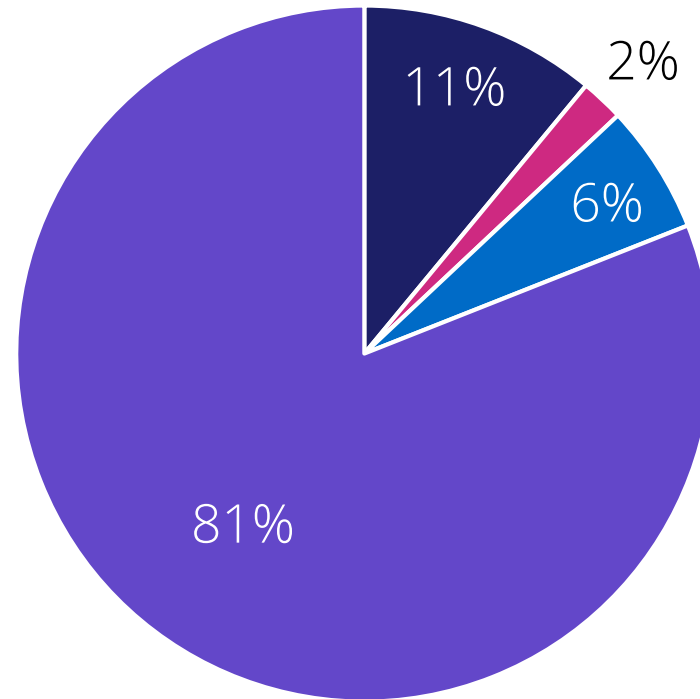
Kommentar: Antal respondenter 5 536

Vad har du för huvudsaklig sysselsättning?

Kommentar: Antal respondenter 5535

Vad har du för bakgrund?

- Utrikes född
- Inrikes född med två utrikes födda föräldrar
- Inrikes född med en inrikes och en utrikes född förälder
- Inrikes född med två inrikes födda föräldrar

Riket:

Utrikes född: 22 %

Inrikes född med två utrikes födda föräldrar: 3 %

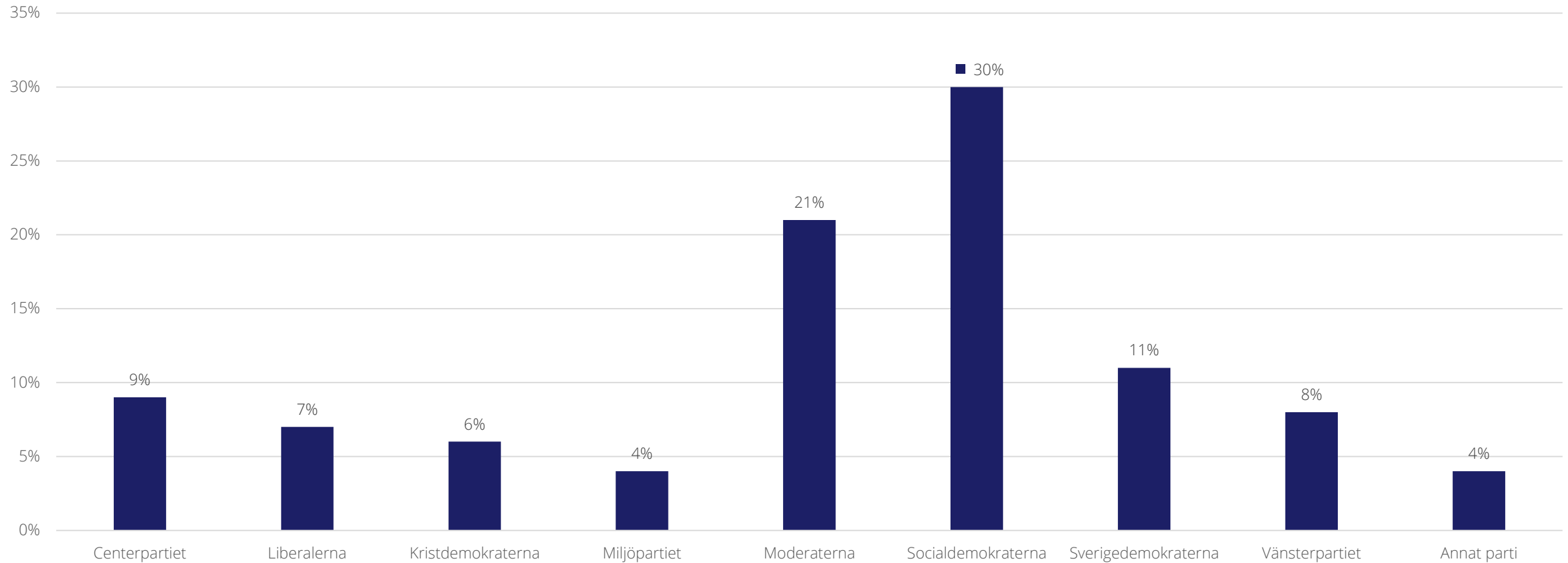
Inrikes född med en inrikes och en utrikes född förälder: 6 %

Inrikes född med två inrikes födda föräldrar: 69 %

År 2018. Källa: SCB

Kommentar: Antal respondenter 5 533

Vilket parti nominerade dig när du valdes till nämndeman?

Kommentar: Antal respondenter 5 533

Nominerande parti, Fördjupning

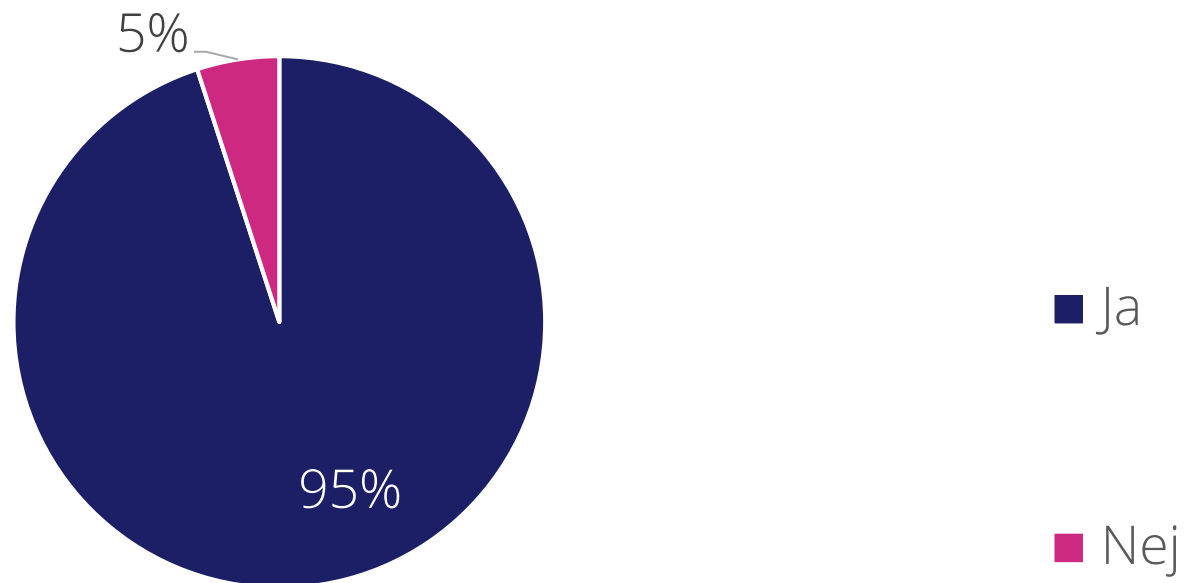
Nämndemän som är **18-44 år** har främst nominerats av Socialdemokraterna (26%), Moderaterna (19 %), samt Centerpartiet (11%) och Vänsterpartiet (11 %).

Nämndemän som är **45-64 år** har främst nominerats av Socialdemokraterna (30%), Moderaterna (16 %) och Sverigedemokraterna (15 %).

Nämndemän som är **65 år eller äldre** har främst nominerats av Socialdemokraterna (31%), Moderaterna (25 %), samt Centerpartiet (8%), Liberalerna (8 %) och Sverigedemokraterna (8 %).

Kommentar: Antal respondenter 5 533

Var du medlem i partiet när du blev nominerad?

Kommentar: Antal respondenter 5 532

Var du medlem i partiet när du blev nominerad? Fördjupning

Av nämndemän **18-44 år** var (92 %) medlemmar i partiet när de blev nominerade.

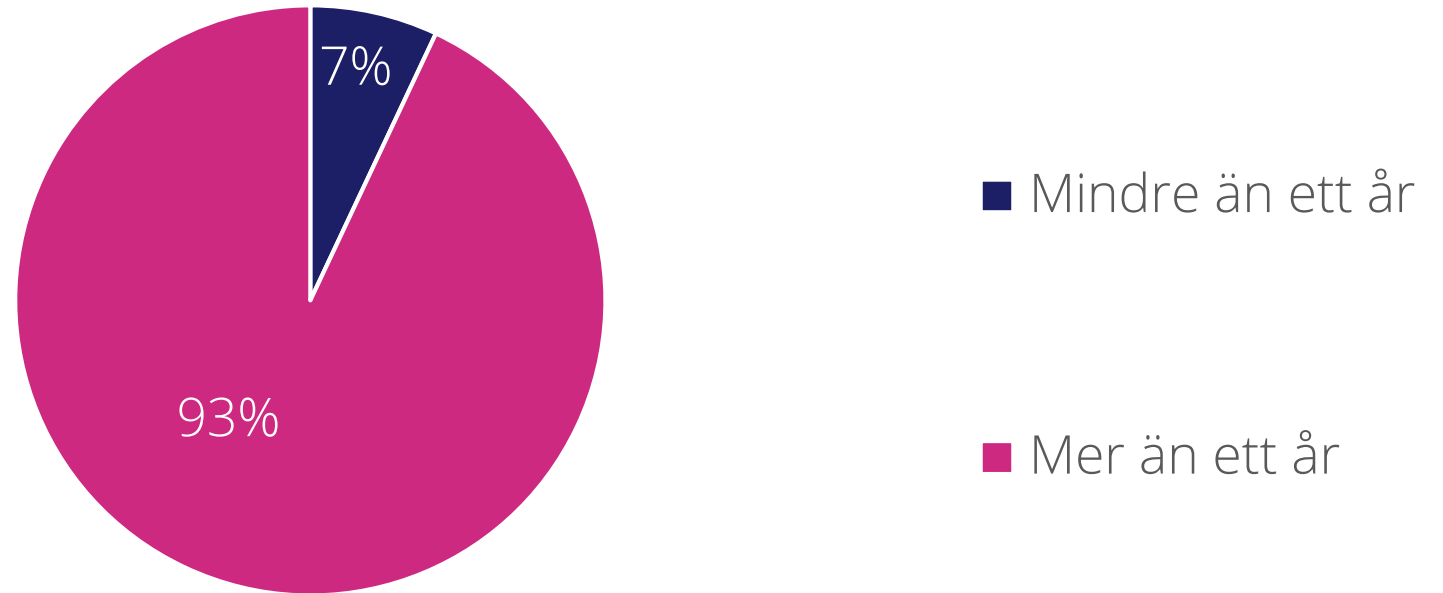
Av nämndemän **45-64 år** var (95 %) medlemmar i partiet när de blev nominerade.

Av nämndemän **65 år eller äldre** var (97 %) medlemmar i partiet när de blev nominerade.

De nämndemän som *inte var medlemmar i partiet när de blev nominerade* (262 personer), nominerades främst av Miljöpartiet (25 %), Moderaterna (16 %) och Centerpartiet (12 %).

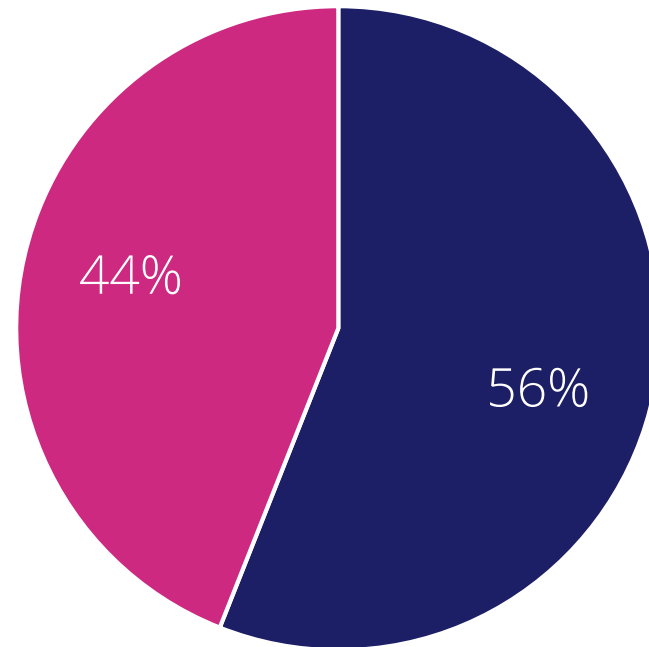
Kommentar: Antal respondenter 5 532

Hur länge har du varit medlem i partiet?

Kommentar: Antal respondenter 5 267. Frågan ställdes till de som har svarat Ja på frågan "Var du medlem i partiet när du blev nominerad?".

Hur gick det till när du blev nominerad?

■ Jag kontaktade själv partiet som nominerade mig

■ Partiet kontaktade mig

Kommentar: Antal respondenter 262. Frågan ställdes till de som har svarat Nej på frågan "Var du medlem i partiet när du blev nominerad?".

Hur gick det till när du blev nominerad? Fördjupning

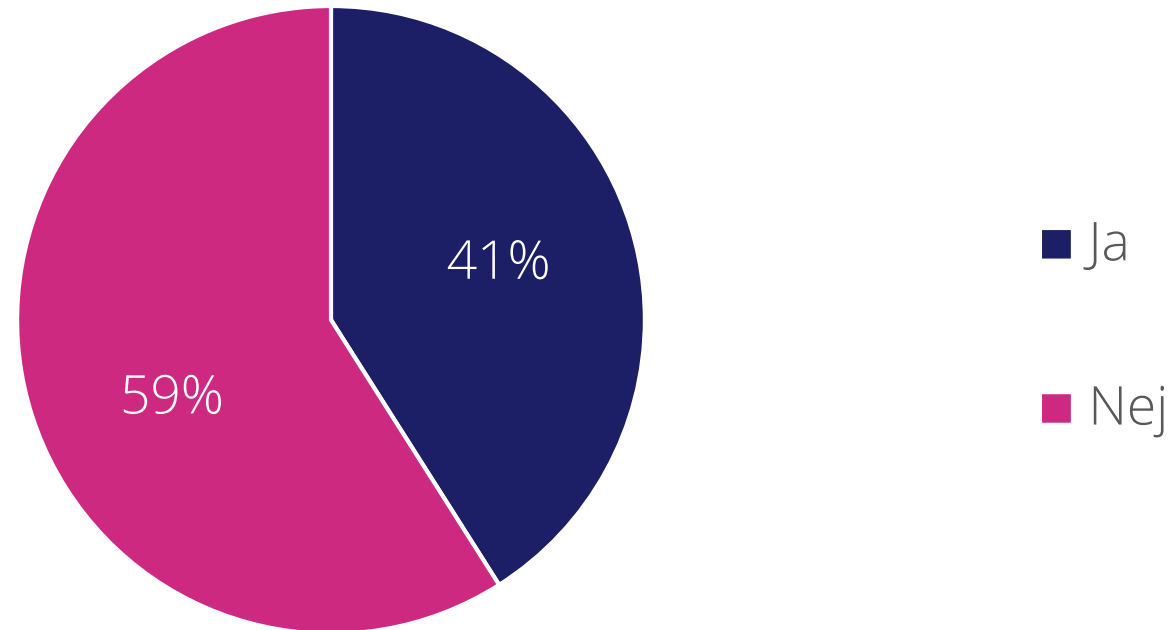
Bland nämndemän som är **18-44 år** var 19 % som blev kontaktade av partiet.

Bland nämndemän som är **45-64 år** var 41 % som blev kontaktade av partiet.

Bland nämndemän som är **65 år eller äldre** var 41 % som blev kontaktade av partiet.

Kommentar: Antal respondenter 262. Frågan ställdes till de som har svarat Nej på frågan "Var du medlem i partiet när du blev nominerad?".

Är det här första året som du tjänstgör som nämndeman?

Kommentar: Antal respondenter 5 528

Är det här första året som du tjänstgör som nämndeman? Fördjupning

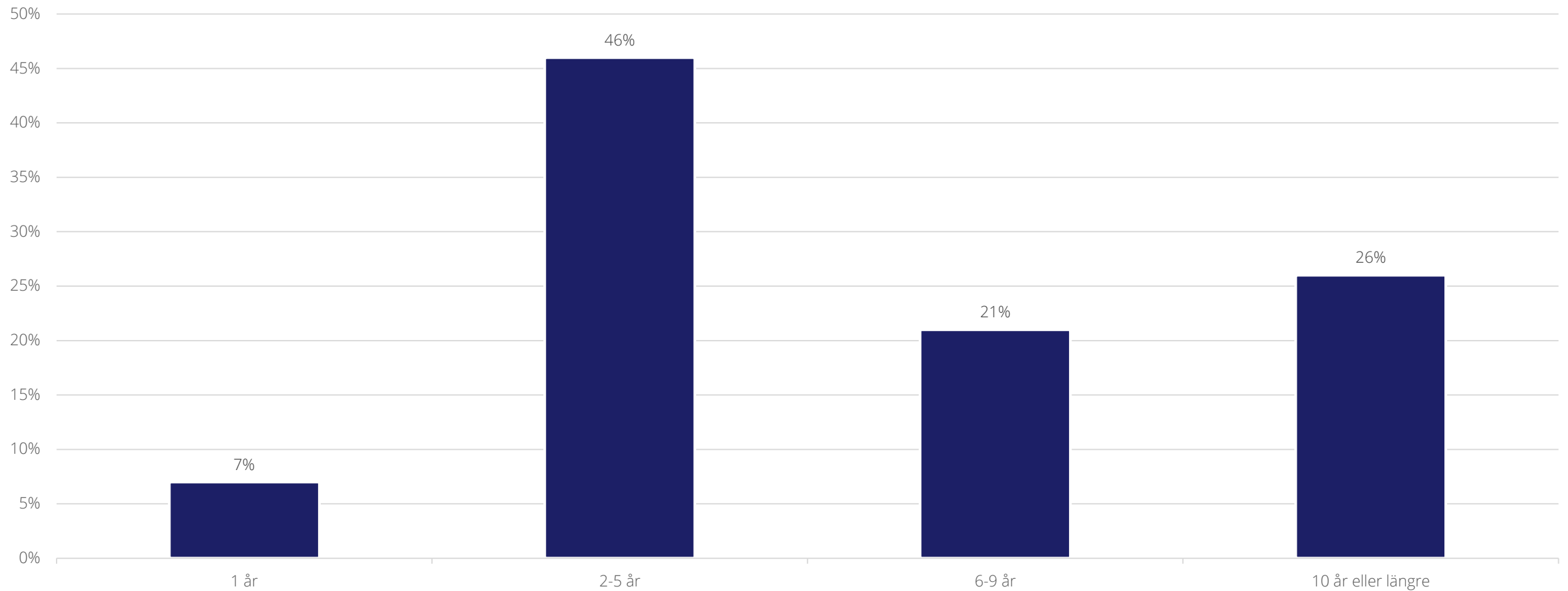
Bland de nämndemän som *inte var medlemmar* i partiet (262 personer) när de nominerades är det hälften (49 %) som tjänstgör som nämndeman för första gången.

Bland de nämndemän som *var medlemmar* i partiet (5 265 personer) när de nominerades är det knappt hälften (40 %) som tjänstgör som nämndeman för första gången.

De nämndemän som *tjänstgör för första gången* nominerades främst av Socialdemokraterna (23 %), Moderaterna (18 %) och Sverigedemokraterna (16 %).

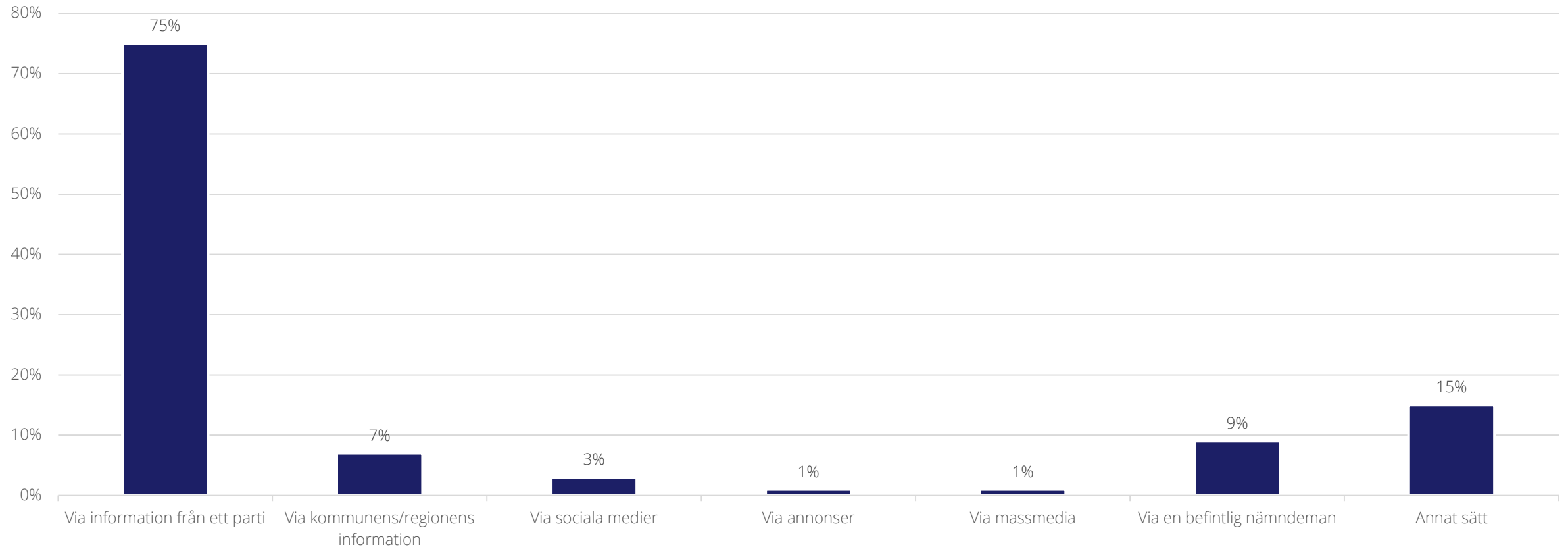
Kommentar: Antal respondenter 5 528

Hur länge har du varit nämndeman innan den här mandatperioden?

Kommentar: Antal respondenter 3 269. Frågan ställdes till de som har svarat Nej på frågan "Är det här första året som du tjänstgör som nämndeman?" .

Hur fick du reda på att det var dags för nämndemannaval?

Kommentar: Antal respondenter 2 257. Frågan ställs till de som svarat Ja på frågan "Är det här första året som du tjänstgör som nämndeman?". Flera alternativ kunde väljas.

Hur fick du reda på att det var dags för nämndemannaval? Fördjupning

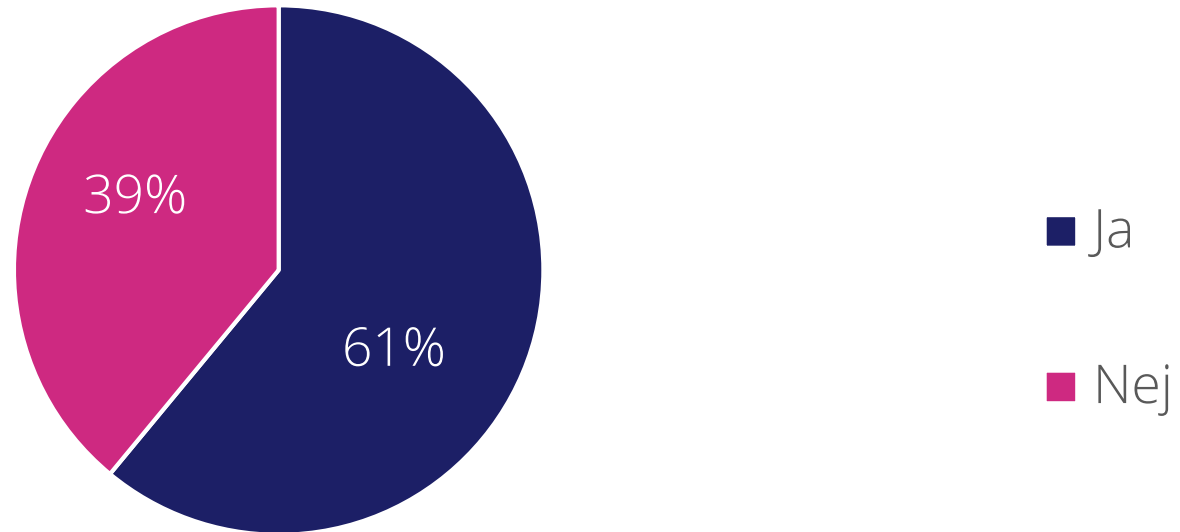
Nämndemän som är **18-44 år** fick främst reda på att det var dags för nämndemannaval *via information från ett parti (60 %), på annat sätt (18 %) och via en befintliga nämndemännen (9 %).*

Nämndemän som är **45-64 år** fick främst reda på att det var dags för nämndemannaval via information från ett parti (67 %) *på annat sätt (13 %) och via en befintliga nämndemännen (8 %).*

Nämndemän som är **65 år eller äldre** fick främst reda på att det var dags för nämndemannaval via information från ett parti (71 %) *på annat sätt (10 %) och via en befintliga nämndemännen (8 %) samt via information från kommun eller region (8 %).*

Kommentar: Antal respondenter 2257. Frågan ställdes till de som svarat Ja på frågan "Är det här första året som du tjänstgör som nämndeman?". Flera alternativ kunde väljas.

Besökte du webbplatsen blinämndeman.se?

Kommentar: Antal respondenter 2 251. Frågan ställdes till de som svarat Ja på frågan "Är det här första året som du tjänstgör som nämndeman?".

Besökte du webbplatsen blinämndeman.se? Fördjupning

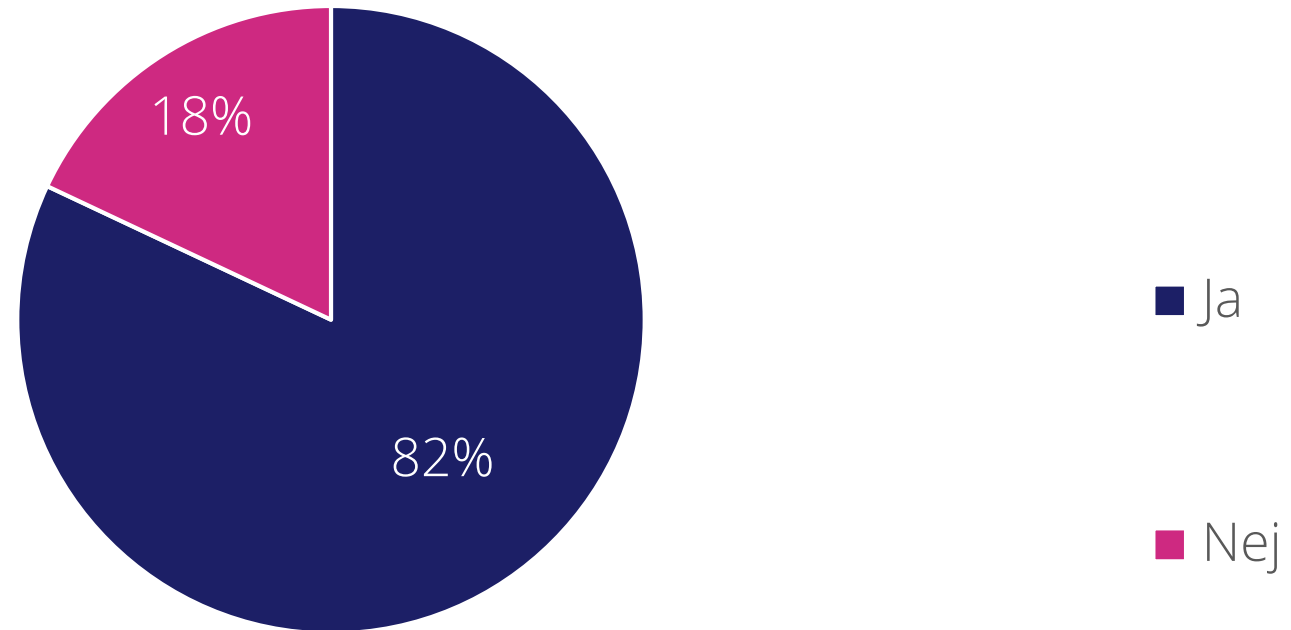
Bland nämndemän som är **18-44 år** är det (69 %) som besökt webbplatsen.

Bland nämndemän som är **45-64 år** är det (62 %) som besökt webbplatsen.

Bland nämndemän som är **65 år eller äldre** är det (55 %) som besökt webbplatsen.

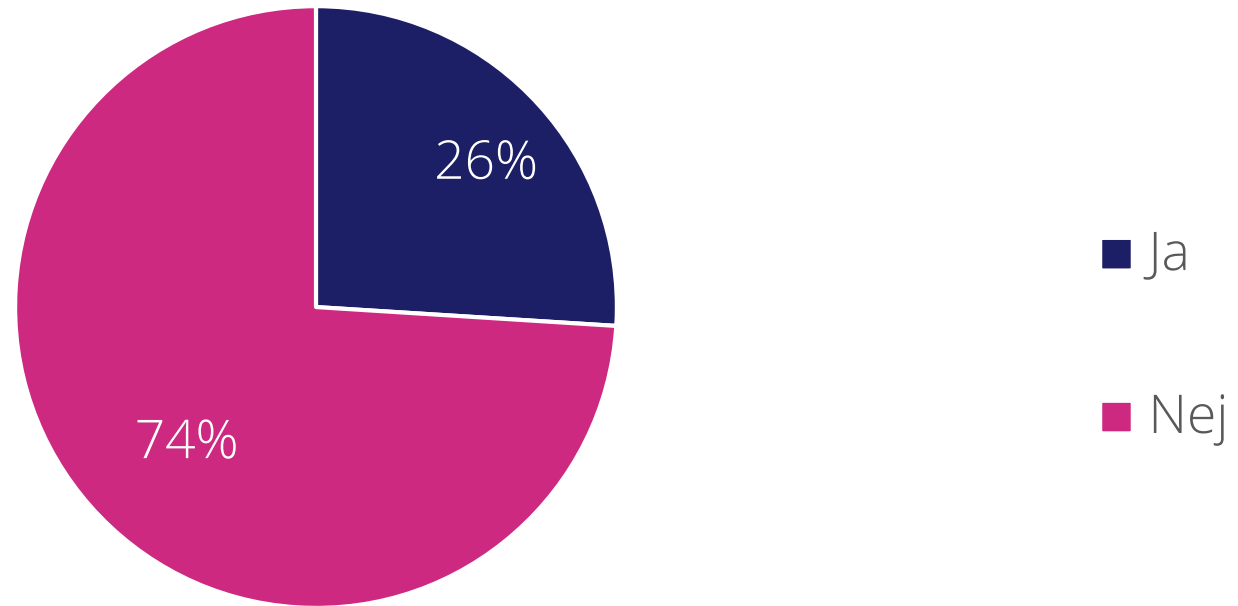
Kommentar: Antal respondenter 2251. Frågan ställdes till de som svarat Ja på frågan "Är det här första året som du tjänstgör som nämndeman?".

Bidrog webbplatsen till ditt intresse för att bli nämndeman?

Kommentar: Antal respondenter 1 380. Frågan ställdes till de som svarat Ja på frågan "Besökte du webbplatsen blinämndeman.se?".

Har du sett dessa inlägg på sociala medier om att bli nämndeman?

Kommentar: Antal respondenter 2 250. Frågan ställs till de som svarat Ja på frågan "Är det här första året som du tjänstgör som nämndeman?".

Har du sett dessa inlägg på sociala medier om att bli nämndeman? Fördjupning

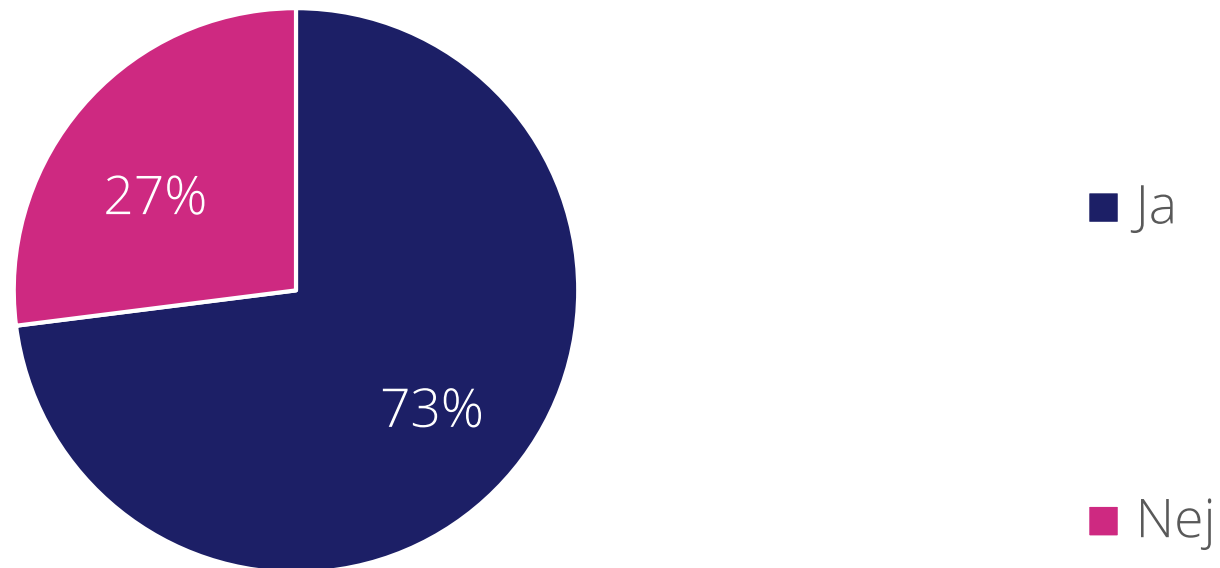
Bland nämndemän som är **18-44 år** är det (25 %) som sett inlägg på sociala medier om att bli nämndeman.

Bland nämndemän som är **45-64 år** är det (27 %) som sett inlägg på sociala medier om att bli nämndeman.

Bland nämndemän som är **65 år eller äldre** är det (26 %) som sett inlägg på sociala medier om att bli nämndeman.

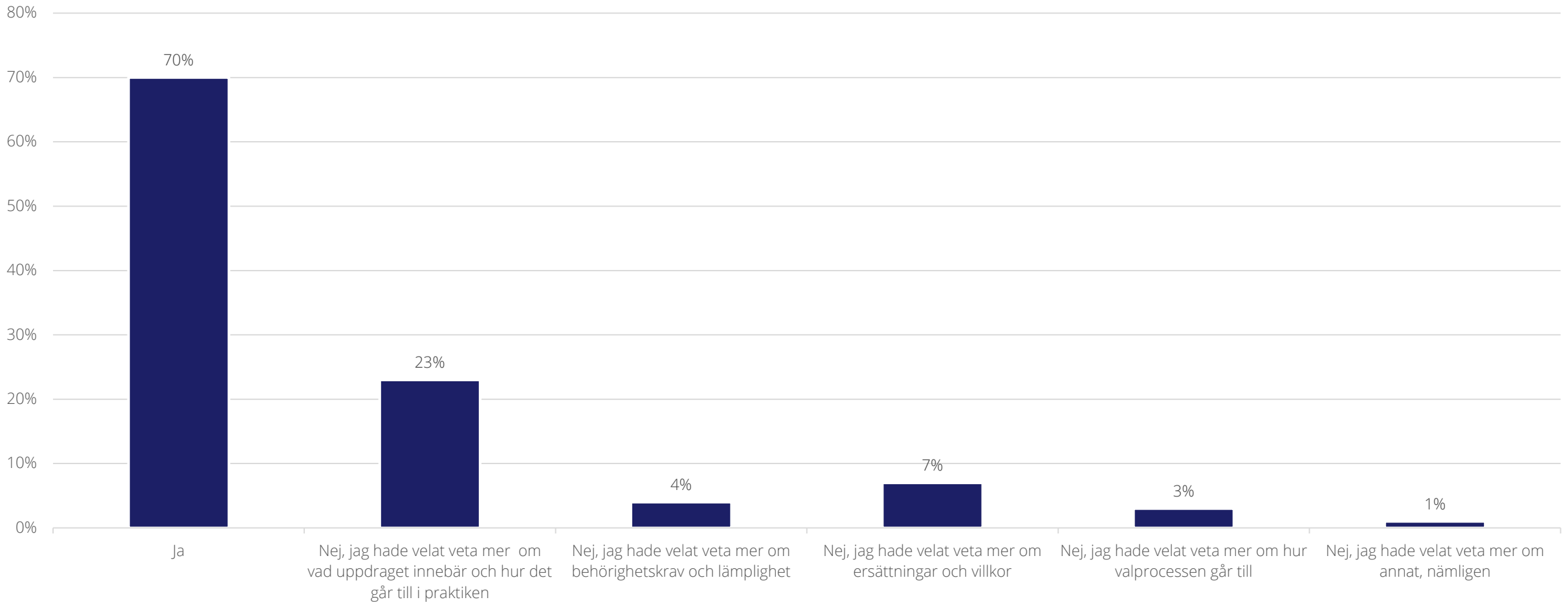
Kommentar: Antal respondenter 2250. Frågan ställs till de som svarat Ja på frågan "Är det här första året som du tjänstgör som nämndeman?".

Bidrog inläggen till ditt intresse för att bli nämndeman?

Kommentar: Antal respondenter 582. Frågan ställdes till de som svarat Ja på frågan "Har du sett dessa inlägg på sociala medier om att bli nämndeman?".

Fick du den information du behövde innan du blev vald till nämndeman?

Kommentar: Antal respondenter 2249. Frågan ställdes till de som svarat Ja på frågan "Är det här första året som du tjänstgör som nämndeman?". Flera alternativ kunde väljas.

Fick du den information du behövde innan du blev vald till nämndeman? Fördjupning

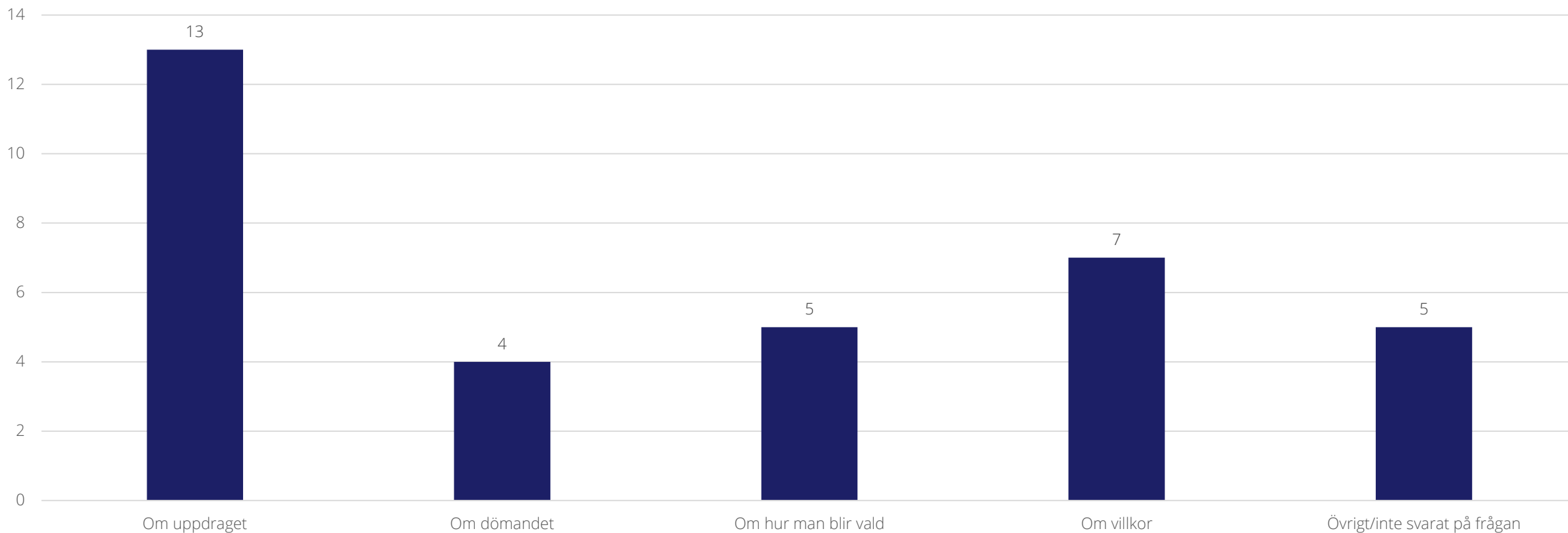
Bland nämndemän som är **18-44 år** anger (56 %) den information de behövde innan de blev valda till nämndeman.

Bland nämndemän som är **45-64 år** anger (65 %) den information de behövde innan de blev valda till nämndeman.

Bland nämndemän som är **65 år eller äldre** anger (69 %) den information de behövde innan de blev valda till nämndeman.

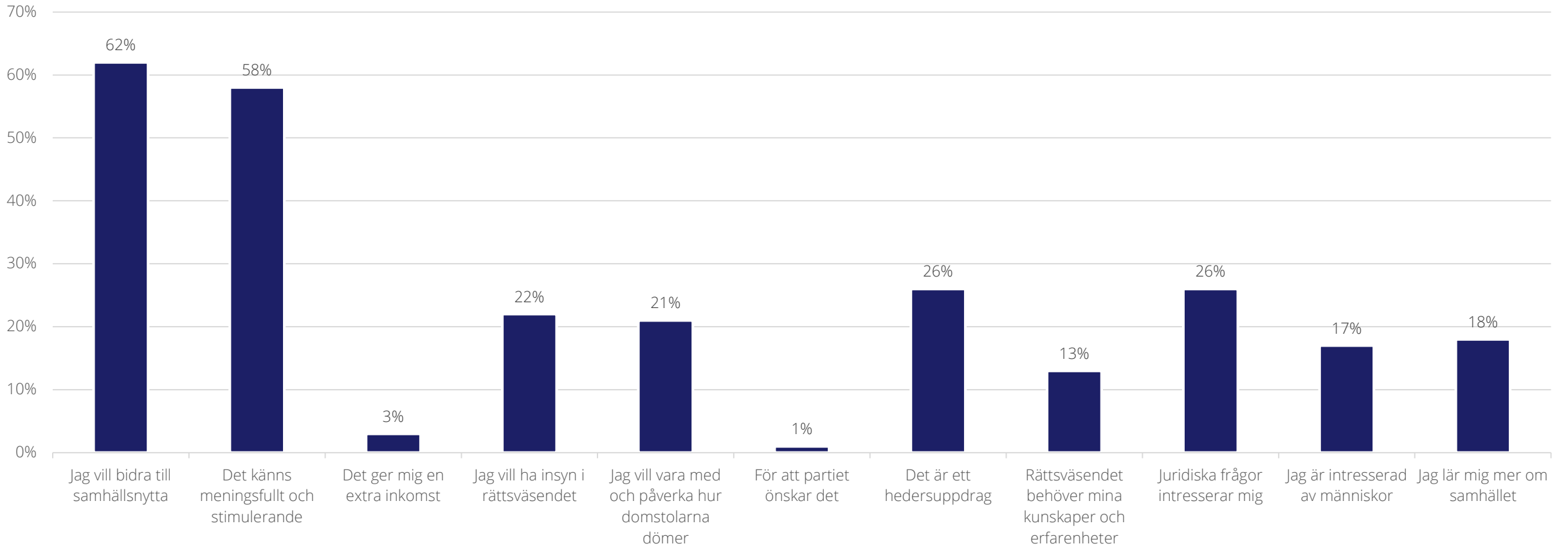
Kommentar: Antal respondenter 2249. Frågan ställdes till de som svarat Ja på frågan "Är det här första året som du tjänstgör som nämndeman?". Flera alternativ kunde väljas.

Fritextfråga - Vad hade velat ha mer information om innan du blev vald till nämndeman?

Kommentar: Antal respondenter 22. Frågan ställs till de som svarat Ja på frågan "Är det här första året som du tjänstgör som nämndeman?". Flera alternativ kunde väljas.

Varför vill du vara nämndeman?

Kommentar: Antal respondenter 5516. Max tre alternativ kunde väljas.

Slutsatser

Enligt enkätundersökningen är knappt en femtedel (16 %) av nämndemännen i *åldern 18-44 år*, vilket är en minskning sedan föregående undersökning efter valet 2015 (19%). Knappt hälften (48 %) av nämndemännen är *65 år eller äldre*, gruppen har ökat något sedan föregående undersökning (45 %). Åldersgruppen 45-64 år är oförändrad. Det tyder på att nämndemannakåren blivit äldre.

Merparten av nämndemännen är *födda* i Sverige och har två inrikes födda föräldrar, vilket inte är någon skillnad jämfört med föregående undersökning.

De flesta nämndemän arbetar; *anställda* (39 %) och *egenföretagare* (9 %). Den enskilt största gruppen är dock *pensionärer* (44 %). Gruppen pensionärer har ökat något (2 %) från föregående undersökning.

Hälften (51 %) av nämndemännen har *nominerats av* Socialdemokraterna eller Moderaterna, likt resultatet från föregående undersökning.

De allra flesta (95 %) var *medlemmar i ett parti när de nominerades*. Av dessa har merparten (93 %) varit medlemmar i partiet i mer än ett år. Det är något fler (7 %) nämndemän som varit medlemmar mindre än ett år jämfört med föregående undersökning (4 %). Det kan tyda på att partierna har nominerat något fler nya personer utanför partierna. Av nämndemän 18-44 år var 92 % medlemmar i partiet när de blev nominerade, att jämföra med 97 % för gruppen 65 år eller äldre.

Av de nämndemän som *inte var medlemmar i partiet när de blev nominerade* (262 personer), nominerades främst av Miljöpartiet (25 %), Moderaterna (16 %) och Centerpartiet (12 %). Även i föregående undersökning hade Miljöpartiet andelsmässigt flest nomineringar utanför partiet (38%).

Av de nämndemän som *inte var medlemmar i partier vid nomineringen* (262 personer) var det drygt hälften (56 %) som själva kontaktade partier för att bli nominerade. Det är en minskning från föregående val då flera själva kontaktade partier (70 %). De var fler (41%) åldern 45-64 år som blev kontaktade av partierna jämfört med föregående val (29%) och färre (41%) i åldern 65 år eller äldre jämfört med tidigare (48%). I åldern 18-44 år var det lika många (19%) som blev kontaktade av partier jämfört med tidigare.

Slutsatser

Knappt hälften (41 %) av alla nämndemän *tjänstgör nu för första gången*. Det är en skillnad mot föregående val då en femtedel (20 %) tjänstgjorde för första gången. Det tyder på att nämndemannakåren förnyas i större utsträckning.

Bland nämndemän som *inte var medlemmar i partiet* (262 personer) när de nominerades så tjänstgör hälften (49 %) för första gången, samma nivå jämfört med föregående val (47 %). Det kan tyda på att ytterst få nya nämndemän kommer utanför partikretsarna.

De *nya nämndemännen* har främst nomineras av Socialdemokraterna (23 %), Moderaterna (18 %) och Sverigedemokraterna (16 %).

Endast ett fåtal nämndemän (7 %) *har tjänstgjort ett år innan nuvarande mandatperiod*. Det är en skillnad jämfört med föregående val då en fjärdedel (27 %) tjänstgjort ett år innan innevarande mandatperiod. Detta beror förmodligen till största delen på att mandatperioden innan 2016 endast var ett år. De som nu svarat att de endast tjänstgjort ett år innan nuvarande mandatperiod borde vara nämndemän som tillkommit genom fyllnadsval.

Merparten (75 %) av de nya nämndemännen *fick främst reda på att det var dags för nämndemannaval* från ett parti, vilket är ungefär på samma nivå (67 %) jämfört med föregående val. Kännedom på annat sätt (15 %) och via befintliga nämndemän (9%) ligger också på samma nivå. Däremot var kännedom om valet via sociala medier (3 %), annonser (1 %) och massmedia (1 %) på lägre nivå än tidigare. Det tyder på att det som partierna och de befintliga nämndemännen gör för att göra valet känt är mycket viktigt. Det tyder också på att Domstolsverkets kampanj till allmänheten inte nått fram i lika stor grad som vid föregående val.

Slutsatser

Ungefär två tredjedelar (61 %) av de som tjänstgör som nämndemän för första gången har *besökt webbplatsen*. Det är ungefär två tredjedelar (69 %) 18-44 år och 45-64 år (62 %) som i störst utsträckning besökt webbplatsen. Jämfört med föregående val är det något färre (74 %) i åldersgruppen 18-44 år. Det tyder på att *blinamndeman.se* är en etablerad kanal i samtliga åldersgrupper. Majoriteten (82 %) ansåg att webbplatsen bidrog till intresset för att bli nämndeman, vilket är ett gott betyg.

Ungefär en fjärdedel (26 %) av de nämndemän som tjänstgör för första gången (2 250 personer) har sett *inlägg på sociala medier* om att bli nämndeman. Det är ingen skillnad mellan de olika åldersgrupperna. De flesta (73 %) ansåg att inläggen bidrog till intresset för att bli nämndeman, vilket tyder på att inläggen tilltalat de som har sett dem.

Av de som tjänstgör för första gången tycker knappt tre fjärdedelar (70 %) att de fick den *information de behövde innan de blev valda*. Bland nämndemän i åldern 18-44 år tycker endast drygt hälften (56 %) att de fick den information de behövde, vilket är en försämring jämfört föregående val (70 %). Det som de nyvalda nämndemännen vill ha mer information om (23 %) är främst vad uppdraget innebär och hur det går till i praktiken.

De mest förekommande *drivkrafterna för att vara nämndeman* är främst viljan att bidra till samhällsnytta (62 %), att det känns meningsfullt och stimulerande (58 %), att juridiska frågor intresserar (26 %) och att det är ett hedersuppdrag (26 %). Det är ingen större skillnad i åldersgrupperna. Andelen som anger att drivkraften är viljan att bidra till samhällsnytta har ökat från föregående val (50 %) , i övrigt är det ingen större skillnad jämfört med tidigare.